

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ПРАВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проведення семінарських занять з дисципліни

«Історія України та української культури»

для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання

Луцьк-2023

УДК 94(477)](072)

М 54

Методичні рекомендації для проведення семінарських занять з дисципліни «Історія України та української культури» для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форми навчання [Електронний ресурс] / уклад. В.М. Сурженко, І.О. Дмитрик. – Луцьк : ДонНТУ, 2023. – 35 с.

Методична розробка включає вступ та рекомендації, плани семінарських занять, питання та тести для самоконтролю, список рекомендованої літератури.

Розраховані на викладачів та студентів усіх спеціальностей для підготовки до навчальних занять з дисципліни «Історія України та української культури».

Укладачі: Сурженко В.М., старший викладач кафедри історії та права.

Дмитрик І.О., к.іст.н., доцент, доцент кафедри історії та права

Відповідальний за випуск: Грудницький В.М., к. юр.н, доцент, завідувач кафедри історії та права

Рецензент: Ганич О.А., к. юр.н, доцент, доцент кафедри історії та права

Затверджено навчально-методичним відділом ДонНТУ,

Протокол № 4 від 26.12.2023р.

Розглянуто на засіданні кафедри історії та права,

протокол № 5 від 11.12.2023 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Методичні рекомендації до підготовки і проведення семінарських занять	6
2. Тематика та структура семінарських занять курсу	8
Список рекомендованої літератури	32

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Історія України та української культури» є важливим, і за часом вивчення, першим предметом у блоці соціально-гуманітарних дисциплін для усіх спеціальностей, за якими ведеться підготовка бакалаврів у ДВНЗ «ДонНТУ». Вона покликана забезпечити отримання студентами фундаментальних знань з історії та культури України як основи формування світогляду відповідального громадянина, патріота своєї держави, носія високих інтелектуальних, моральних та естетичних якостей.

Однією з особливостей даної дисципліни є поєднання історії та культурології. Це обумовило її структуру: «Українські землі від найдавніших часів до початку ХХІ ст.» і «Витоки української культури та її розвиток з найдавніших часів до ХХІ ст.». Метою є вивчення основних політичних і соціально-економічних процесів, що відбувалися на різних етапах розвитку українського народу та його державності, вивчення еволюції вітчизняної культури – історії формування її актуальних цінностей в ряду інших європейських культур.

Основними методами навчання у викладанні дисципліни «Історія України та української культури» є словесні (опитування, бесіди, дискусії), наочні (презентації), написання реферату, підготовка тез на студентську науково-практичну конференцію.

Вивчення курсу передбачає роботу студентів на лекціях і семінарах, самостійне опрацювання ними наукової та навчально-методичної літератури, виступи з доповідями, повідомленнями та рефератами, участь у студентських наукових конференціях, складання іспиту.

Одна з найважливіших форм самостійної роботи у закладі вищої освіти – це виконання семінарських занять з соціально-гуманітарних дисциплін, серед яких семінарські заняття з «Історії України та української культури» у вигляді доповідей та доповідей-презентацій.[17, с.4].

Семінарське заняття вчить самостійній роботі студентів. Готуючись до нього студент оволодіває матеріалом, вчиться формувати власні думки, а, виступаючи на заняттях, набуває навичок публічних виступів, ведення дискусій, виявляє свої знання, позиції і вчиться їх відстоювати.

Методична розробка включає вступ та рекомендації, плани семінарських занять, питання та тести для самоконтролю, список рекомендованої літератури.

1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Система вищої освіти базується на раціональному поєднанні декількох видів навчальної діяльності, в тому числі лекцій, семінарських занять і самостійної роботи студента. На лекціях увага приділяється формуванню у студентів системи знань про зміст, специфіку функціонування, види, форми, моделі, історичні закономірності розвитку культури.

Семінарські заняття спрямовані на деталізацію лекційного теоретичного матеріалу, проводяться з метою закріплення вивченого й охоплюють всі його ключові частини. Основною формою таких занять з дисципліни «Історія України та української культури» є обговорення найбільш проблемних і складних питань з навчальних тем, а також аналіз прикладів та ситуацій в аудиторних умовах, представлення результатів історичних досліджень, обґрунтування розробленого самостійно історичного інструментарію з певної теми. Активність оцінюється за такими критеріями: відповіді за пунктами тем, участь в дискусіях, вміння знаходити та використовувати корисний додатковий матеріал, виконання семінарських завдань.

В процесі підготовки студентам необхідно звертатися до основної та додаткової рекомендованої літератури, опрацьовувати першоджерела, особливу увагу приділяти публікаціям у фахових періодичних виданнях. Базові положення першоджерел, наукової та навчальної літератури слід оформлювати у вигляді конспекту. Готуючись до семінарських занять, важливо знайти відповіді на всі запропоновані питання плану, в іншому випадку загальна цілісність теми, що винесена на опрацювання, буде порушена.

Для кращого усвідомлення нових історичних термінів є сенс скласти термінологічний словник і доповнювати його до кожного заняття [18,с.6].

Логічним завершенням роботи і показником ефективного засвоєння матеріалу будуть відповіді на питання до самоконтролю, що містяться після плану кожної теми семінарського заняття. Свої знання студент має можливість продемонструвати шляхом участі у різноманітних формах роботи: виступ із доповіддю, доповіддю-презентацією, доповнення, питання до доповідачів, участь в обговоренні складних дискусійних проблем курсу.

Умовою успішного засвоєння матеріалів дисципліни є не тільки відвідування та робота під час аудиторних занять, але й ведення активної самостійної роботи, мета якої полягає у глибокому та повному опрацюванні навчальних матеріалів, розвитку навичок самоосвіти, становленні вмінь шукати та використовувати різні види джерел інформації, сприянні у підвищенні рівня критичності та творчості мислення, здатності до самоорганізації.

Перелічені види навчальної діяльності сприятимуть тому, щоб в процесі підготовки студенти набували знань та вмінь широко освічених, творчих, критично мислячих фахівців, які готові до аналізу складних проблем і процесів культури та мають уявлення про методологію і методику проведення історичних досліджень.[18, с. 7]

Доповідь(доповідь-презентація), підготовлена студентом, повинна відповідати основним питанням теми, що розглядається на семінарському занятті. Розкриття повинно тривати не більше 7 (10 хв.). Виступаючи на семінарському занятті, потрібно чітко, коротко дати відповідь на поставлене питання. Користуватись записами можна лише для звірення окремих наукових положень чи першоджерел, або зачитувати цитати. Доповідь характеризується точним, повним, глибоким, унікальним і оригінальним змістом.

Слід розуміти:

- під точністю змісту – наявність у доповіді лише суттєвих історичних явищ, що аналізуються або теоретично обґрунтовуються;
- під повним обсягом – наявність у доповіді всіх структурних компонентів об'єкта вивчення, його необхідних і достатніх істотних ознак;

- під глибиною – цілісність наукового змісту, його теоретичне обґрунтування, точність доказів, усвідомлення їх значення для визначення об'єкта дослідження, показ їх взаємозв'язку;
- під конкретністю – відсутність у доповіді неістотних деталей, фактів, цифр, надлишку другорядних аргументів і необов'язкових для даної теми доказів;
- під оригінальністю доповіді – відсутність шаблону, штампів у викладанні, «завченості» та «книжності», одноманітності у стилі доказів і такий виклад матеріалу, який відрізнявся б ясністю та чіткістю.

Студенти уважно вислуховують виступи, у разі необхідності задають питання, зазначають помилки, вносять поправки, уточнення, роблять доповнення. У кінці семінарського заняття викладачем підводяться підсумки роботи, оцінюються виступи і доповнення кожного студента, акцентується увага на найбільш вдалих відповідях, недоліках у висвітленні теми. Крім цього, ставиться завдання студентам щодо підготовки до наступного семінарського заняття. Оцінки, одержані студентами на семінарі, обов'язково враховуються при рейтингово-модульній системі контролю знань.

Таким чином, критеріями оцінки доповіді є:

- чітка структура плану та історіографія проблеми;
- науковий рівень;
- логічність, аргументованість та переконливість;
- зв'язок теоретичних засад з практикою;
- ясність, повчальність прикладів, фактів з життя, практики;
- виразність, емоційність, висока культура мови;
- володіння матеріалом, вільне його викладання;

Оцінювання студентів на семінарському занятті відбувається за розподілом балів, котрі зафіксовані в робочій програмі навчальної дисципліни « Історія України та української культури» із врахуванням зазначених методичних вказівок.

2. ТЕМАТИКА ТА СТРУКТУРА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ КУРСУ

Семінарське заняття № 1

Доісторичний період в історії України .

План

1. Кам'яна доба. Особливості первісної культури та джерела її вивчення.
2. Трипільська культура.
3. Кочові племена. Етнокультурна характеристика скіфів.
4. Розселення греків по берегах Чорного моря. Місто – держава Ольвія.
5. Історія походження та розвитку східних слов'ян. Слов'янський період в історії української культури. Міфологія та релігія. Становлення художньої культури.

Література [1,2,3,4,5,6,7]

Запитання для самоконтролю:

1. *Які Ви знаєте гіпотези про виникнення світу?*
2. *Що слід розуміти під «неолітичною революцією»?*
3. *Чим характеризується Трипільська культура?*
4. *Що Ви можете розповісти про скіфів?*
5. *Чим характеризуються сармати?*
6. *Який вплив на місцеве населення мали грецькі міста-поліси?*
7. *Які особливості, теми й сюжети первісного мистецтва?*
8. *Які боги давньогрецького пантеону були відомі в Північному Причорномор'ї та Криму?*

Тести для самоконтролю:

1. Історія як наука вивчає:
 - а) події минулого ;
 - б) лише особливості розвитку людства;

- в) минуле українського народу;
- г) державні періоди різних країн.

2. Хронологічні межі — це:

- а) певний період з початковими і завершальними датами;
- б) дата написання хроніки;
- в) час існування держави;
- г) зворотній відлік часу.

3. Стародавня історія України охоплює період:

- а) від часу заселення українських земель людиною — до IX ст.
- б) від часу заселення українських земель людиною — до VII ст.
- в) від II тис. до н. е. — до VII ст. н. е. г) II тис. до н. е. — I тис. н. е.

4. Етап кам'яного віку, який вважається часом революційного переходу від привласнюючого господарства до відтворюючого:

- а) неоліт;
- б) палеоліт;
- в) мезоліт;
- г) енеоліт.

5. Анімізм — це:

- а) віра в надприродні властивості матеріальних речей;
- б) віра в існування родинного зв'язку між групою людей і певним видом рослин чи тварин;
- в) віра в існування душ та духів;
- г) віра у святого Духа.

6. Скіфський мистецький стиль, який характеризується поєднанням рослинного орнаменту, зоо - та антропоморфних елементів, називається:

- а) інкрустаційний;
- б) звіриний;
- в) коринфський;
- г) доричний.

7. Для якої давньої культури характерно спорудження будинків по колу, а в центрі

— стайні для тварин:

- а) трипільської;
- б) скіфської;
- в) античних колоній;
- г) кіммерійської.

8. Основним будівельним матеріалом трипільців було:

- а) камінь ;
- б) дерево й камінь;
- в) дерево й глина ;
- г) глина й кістки тварин.

9. Поліс — це:

- а) місто-держава;
- б) імперський устрій;
- в) монархічне правління;
- г) агони.

10. Назва «Ольвія» в перекладі означає:

- а) щаслива;
- б) багата;
- в) перша;
- г) найкраща.

Семінарське заняття № 2

Русь-Україна (IX ст. - перша половина XIV ст.) та Королівство Руське (Галицько-Волинська держава). Монгольська навала.

План

1. Утворення Русі-України(Давньоруської держави): перші князі, основні напрямки їх внутрішньої та зовнішньої політики.
2. Розквіт Русі-України: княжіння батька та сина.
3. Причини та характеристика роздробленості Русі-України.
4. Королівство Руське - правонаступниця Русі (1199 – 1340 рр)

5. Монголо-татарська навала на теренах України.
6. Розвиток культури Русі-України.

Література [1,2,3,4,5,6,7,9,19]

Запитання для самоконтролю:

1. *Охарактеризуйте прийняття християнства як державної релігії та його значення.*
2. *Чим характеризується політичний устрій та право Русі-Україна?*
3. *Дайте оцінку роздроблення Київської держави. Чи можна було зупинити цей процес і зберегти Русі-України? Як саме?*
4. *Архітектура Русі-України. Кирилівська церква. Фреска «Ангел, що звиває небо».*
5. *Софія Київська. Мозаїки, фрески, графіті.*
6. *Чим характеризується діяльність Короля Данила?*
7. *Які впливи західноєвропейської культури відчуло на собі Галицько Волинське князівство в XII-XIV ст. ?*
8. *На яких слов'янських територіях існувало християнство до 988 року? Хто з князів долучився до його поширення?*

Тести для самоконтролю:

1. «Устави» та «уроки», що упорядкували виплати державі було впроваджено за княжіння:
 - а) Ігоря;
 - б) Ольги;
 - в) Святослава;
 - г) Володимира.
2. Коли було державно запроваджено християнство в Київській Русі?
 - а) 862 р.;
 - б) 882 р.;
 - в) 912 р.;

г) 988 р.

3. У якій пам'ятці давньоруської літератури відображено події всесвітньої історії, а також походження Русі й історію розвитку давньоруської держави?

а) «Слово про закон і благодать»;

б) «Повчання дітям»;

в) «Повість минулих літ»;

г) «Руська Правда».

4. Українські землі звільнилися від ярма монголо-татарських орд після битви:

а) на Куликовому полі;

б) на річці Сині води ;

в) під Грюнвальдом;

г) на Калці.

5. Вкажіть рік найдавнішої згадки у Київському літописі назви «Україна»:

а) 1087 р.

б) 1097 р.

в) 1187 р.

г) 1197 р.

6. Князя Данила Галицького було короновано в Дорогочині у:

а) 1245 р.

б) 1253 р.

в) 1258 р.

г) 1260 р.

7. Хто здійснив поїздку до Золотої Орди, де добився від хана Батия підтвердження своїх прав на Волинь і Галичину:

а) Василько Романович

б) Данило Романович

в) Лев Данилович

г) Володимир Василькович

8. Брав участь у битві з монголами на річці Калка 1223 р.:

- а) Василько Романович
- б) Данило Романович
- в) Володимир Василькович
- г) Лев Данилович

Семінарське заняття № 3

Руські удільні князівства у складі іноземних держав та культурні процеси за литовсько –польської та польсько-козацької доби. (друга пол. XIV ст. –пер. пол. XVII ст.

План

1. Вхідження українських земель до складу держав-сусідів та їх політичний вплив на Україну.
2. Люблінська унія та утворення Речі Посполитої та Берестейська унія та її історичне значення.
3. Заснування Запорізької Січі. Устрій, господарство. Створення реєстрового козацтва.
4. Український Ренесанс (XIV–XVI ст.)

Література [1,2,3,4,5,6,7]

Запитання для самоконтролю:

1. *Які верстви населення Великого князівства Литовського прагнули об'єднатися з Польщею, а які навпаки боялися цього злиття?*
2. *Які основні наслідки Брестської церковної унії для України?*
3. *Які ознаки, на вашу думку, характеризують Запорозьку Січ як козацьку республіку?*
4. *Коли і з якою метою польський уряд провів реєстрацію козацтва?*
5. *Назвіть спільне й відмінне в соціально-економічному житті Русі-України та Литовської держави.*
6. *Які зовнішні фактори сприяли об'єднанню Литви та Польщі в одну державу?*

7. Чи вплинув братський рух на консолідацію українського народу?
8. В чому полягав зв'язок «Ординації» 1638 року з Визвольною війною середини XVII століття?

Тести для самоконтролю:

1. Кревську унію між Литвою і Польщею укладено в:

- а) 1385 р.
- б) 1413 р.
- в) 1569 р.
- г) 1596 р.

2. Люблінська унія — це:

- а) угода між Польщею та Литвою про шлюб Ягайла і Ядвиги
- б) угода між Ягайлом і Вітовтом про зверхність та привілеї.
- в) угода про утворення греко-католицької церкви.
- г) угода про утворення Речі Посполитої

3. У якому році утворилася Річ Посполита?

- а) 1380 р.
- б) 1569 р.
- в) 1648 р.
- г) 1649 р.

4. Вважають, що Запорозька Січ була заснована:

- а) Сеньком Полозовичем
- б) Прецславом Лянцкоронським
- в) Дмитром Вишневецьким
- г) Богданом Хмельницьким

5. За устроєм Запорізька Січ — це:

- а) Конституційна монархія
- б) Диктатура
- в) Самодержавна монархія
- г) Республіка

6. Вертеп — це:

- а) братська школа
- б) перший лікувальний заклад
- в) ляльковий театр
- г) вищий навчальний заклад

7. Перша друкарня в Україні була відкрита Іваном Федоровим у місті:

- а) Києві
- б) Львові
- в) Острозі
- г) Чернігові

8. Через велику роль козацтва у соціальному, економічному та політичному житті, судячи за зарубіжними документами XVI-XVIII ст., Україну називали:

- а) «країною козаків»
- б) «країною січовою»
- в) «Хмельницькою державою»
- г) «країною лицарів запорізьких»

Семінарське заняття № 4

Козацтво в історії України та української культури (друга половина XVII-XVIII ст.).

План

1. Пошуки військово-політичних союзів після смерті Б. Хмельницького (І. Виговський, Ю. Хмельницький, П. Тетеря, І. Брюховецький, П. Дорошенко).
2. Розчленування України Московською державою, Річчю Посполитою, Туреччиною, та її наслідки.
3. І. Мазепа-меценат і культурний діяч.
4. Малоросійські колегії : їх вплив та ліквідація Гетьманщини.
5. Поділи Речі Посполитої і входження Правобережної України до складу російської імперії.

6. Реформи Марії Терезії та Йосифа II та їх вплив на українські землі.
7. Особливості української культури в козацьку добу .

Література [1,2,3,4,5,6,7]

Запитання для самоконтролю:

1. Чому козацтво стало частиною української культури ?
2. Яку роль відіграло козацтво у становленні української культури?
3. Яка роль козацтва в житті України ?
4. Якими були, на ваш погляд, причини переходу гетьмана І. Мазепи на бік Швеції під час Північної війни?
5. Яку роль зіграло Військо Запорозьке в подальшій історії українських земель?
6. Назвіть імена визначних учених, письменників, політиків XVII– XVIII ст., котрі були пов'язані з діяльністю Києво-Могилянської академії.
7. Чи можливо виділити національні особливості розвитку українського живопису XVII–XVIII ст.? Аргументуйте відповідь.

Тести для самоконтролю:

1. Хто був союзником Богдана Хмельницького у 1648 р.?
 - а) Московія
 - б) Річ Посполита
 - в) Кримське ханство
 - г) Швеція
2. Гадяцький договір між Річчю Посполитою та Україною був укладений:
 - а) 1654 р.
 - б) 1658 р.
 - в) 1660 р.
 - г) 1696 р.
3. Андрусівське перемир'я юридично оформило:
 - а) приєднання України до Московського царства
 - б) поділ України на польську — Правобережну та московську — лівобережну

в) повернення всіх земель України, крім Чернігівщини та Запоріжжя, під владу польського короля

г) незалежність України

4. Правління якого гетьмана розпочалося із підписання Коломацьких статей?

а) І. Самойловича

б) І. Мазепи

в) І. Скоропадського

г) Д. Апостола

5. «Пакти й конституції законів і вольностей війська Запорозького»:

а) діяли в Україні у 1710–1742 рр.

б) ніколи не діяли

в) діяли в Україні у 1710–1711 рр.

г) діяли в Україні у 1709–1721 рр.

6. Останнім гетьманом України був:

а) Данило Апостол

б) Іван Скоропадський

в) Іван Мазепа

г) Кирило Розумовський

7. «Рішительні пункти» було прийнято за гетьманства:

а) Б. Хмельницького

б) І. Мазепи

в) Д. Апостола

г) К. Розумовського

Семінарське заняття № 5

**Україна під владою Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій
XIX ст. - початку XX ст.**

План

1. Українське національне відродження в перш. половині XIX ст.

2. Піднесення національно-визвольного руху на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. Народовці і москвофіли. І. Франко.
3. Суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні 60-90-х років XIX ст. М. Драгоманов.
4. Здійснення реформ 60-80-х років XIX ст. в Україні, їх економічні, політичні та соціальні наслідки.
5. Культура України XIX ст.

Література [1,2,3,4,5,6,7,20]

Запитання для самоконтролю:

1. *Де, на вашу думку, було сильніше гноблення - в австрійській чи російській частинах України? Чому?*
2. *Які процеси у суспільно-політичному житті сприяли формуванню української національної свідомості?*
3. *Назвіть етапи національного відродження?*
4. *Чому саме греко-католицькі священники та «Руська трійця» стали «будителями» українців на Західній Україні?*
5. *Що забороняв Валуєвський циркуляр?*
6. *Що означає Емський указ?*
7. *За що виступали народовці?*
8. *Чи вирішила Столипінська аграрна реформа завдання, що перед нею ставились?*
9. *Чому саме в період найбільшої лібералізації царського режиму в росії (60-ті - 70-ті роки XIX ст.) посилюється наступ на національні права України?*
10. *Чому в кінці XIX – на початку XX ст. виникає інтерес до таких галузей української культури, як народна творчість, етнографія, археологія, мовознавство?*

Тести для самоконтролю:

1. Хто з названих історичних діячів належав до полтавської масонської ложі

«Любов до істини»?

- а) Т. Шевченко
- б) П. Куліш
- в) М. Костомаров
- г) І. Котляревський

2. Українські землі в ХІХ — на початку ХХ ст. входили до складу:

- а) Російської імперії, Речі Посполитої, Туреччини
- б) Російської імперії, Австро-Угорщини
- в) Австро-Угорщини, Російської імперії, Туреччини
- г) Російської імперії, Туреччини

3. Поява Емського указу 1876 р. імператора Олександра ІІ пов'язана з:

- а) активізацією діяльності об'єднань української інтелігенції — громад
- б) участю українців у польському національно-визвольному повстанні
- в) викриттям владою учасників Кирило-Мефодіївського братства
- г) виданням українського альманаху «Русалка Дністрова»

4. Хто з названих діячів не був учасником Кирило-Мефодіївського братства?

- а) Т. Шевченко
- б) І. Нечуй-Левицький
- в) М. Костомаров
- г) П. Куліш

5. Коли було видано альманах «Русалка Дністрова»?

- а) 1834 р.
- б) 1835 р.
- в) 1836 р.
- г) 1837 р.

6. Яку назву мала перша газета, друкована українською мовою, що стала виходити 1848 р. у Львові?

- а) «Зоря»
- б) «Високий замок»
- в) «Зоря Галицька»

г) «Галицько-Руська Матиця»

7. Брошуру Ю. Бачинського "Ukraina i gredenta" («Україна уярмлена») опубліковано: а) 1895 р. б) 1900 р. в) 1905 р. г) 1910 р.

Семінарське заняття № 6

Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.).

План

1. Причини, привід Української революції та роль Центральної Ради у формуванні української національної державності.
2. Зміст та мета I та II Універсалів Центральної Ради.
3. Проголошення Української Народної Республіки- III Універсал УЦР. Бій під Крутами.
4. IV Універсал Центральної Ради та проголошення незалежності УНР. Умови договору між УНР та Чотирним союзом 1918р.
5. Гетьманщина. Внутрішня та зовнішня політика П. Скоропадського.
6. Директорія, її внутрішня та зовнішня політика.
7. ЗУНР, її внутрішня і зовнішня політика. Акт Злуки УНР та ЗУНР та його історичне значення.
8. Політика «воєнного комунізму», його сутність та наслідки.

Література [1,2,3,4,5,6,7,8,12,16,20]

Запитання для самоконтролю:

1. *Яка була мета української революції?*
2. *Які проблеми – національні чи соціальні – насамперед турбували більшість населення України в 1917–1921 рр. ?*
3. *Які здобутки та втрати української революції 1917 -1920 р.р.?*
4. *Установіть послідовність української революції 1917-1918 р.р.?*
5. *Укажіть положення, що розкривають основний зміст III та IV Універсалу?*

6. Чому УЦР, більшість у якій складали автономісти, в IV Універсалі проголосила незалежність України?
7. Що можна віднести до найбільших успіхів режиму гетьмана П. Скоропадського і які кроки у його політиці призвели до його падіння?
8. Що стало причиною поразки Директорії?
9. Що стало причиною появи отаманищини в добу Директорії?
10. Акт «Злуки» УНР та ЗУНР: причини та наслідки.
11. Чому наприкінці 1919 р. загострилися стосунки між органами, які представляли ЗУНР та УНР, що призвело до денонсації Акту Злуки?
12. Якою була політика «воєнного комунізму» та її наслідки для України?

Тести для самоконтролю:

1. За ініціативою якої української організації було створено легіон Українських січових стрільців (УСС)?
 - а) Товариство українських поступовців (ТУП)
 - б) Головна Українська Рада (ГУР)
 - в) Загальна Українська Рада (ЗУР)
 - г) Союз визволення України (СВУ)
2. Що стало приводом до збройного виступу самостійників під час Української революції?
 - а) більшовицький переворот у Петрограді
 - б) оприлюднення II Універсалу УЦР
 - в) небажання українізованих частин російської армії йти на фронт
 - г) оприлюднення I Універсалу УЦР
3. Який орган очолював В. Винниченко влітку 1917 р.?
 - а) Генеральний Секретаріат Української Центральної Ради
 - б) Раду Народних Міністрів УНР
 - в) Директорію УНР
 - г) Державний секретаріат ЗУНР
4. Акт злуки УНР і ЗУНР було проголошено:

- а) 1 листопада 1918 р.
- б) 22 січня 1919 р.
- в) 25 червня 1919 р.
- г) 5 лютого 1920 р.

5. Укажіть персональний склад Директорії УНР:

- а) В. Винниченко, С. Петлюра, Ф. Швець, А. Макаренко, О. Андрієвський
- б) М. Грушевський, Х. Раковський, С. Єфремов, В. Винниченко, С. Петлюра
- в) С. Петлюра, М. Міхновський, С. Єфремов, В. Винниченко, О. Бош
- г) В. Винниченко, С. Петлюра, Х. Раковський, Н. Махно, Ф. Кричевський

Семінарське заняття № 7

Україна між двома світовими війнами(1921-1938 рр.)та українська культура і духовне життя у XX ст.

План

1. Особливості НЕПу в Україні.
2. «Українізація», її зміст та наслідки.
3. Радянська модернізація та її ціна.
4. Репресії 20-30-х років. Боротьба з українським буржуазним націоналізмом.
5. Політико-правовий статус українських земель під владою Польщі, Румунії та Чехословаччини в 20-30- ті р.р.

Література [1,2,3,4,5,6,7,8,14,16,20]

Запитання для самоконтролю:

1. *Що було однією з причин переходу до НЕПу?*
2. *У чому полягає суть і які основні причини започаткування політики "українізації"? Які наслідки вона мала?*
3. *Назвіть спільні причини і наслідки голоду 1921-1923 рр. та голоду 1932- 1933 років. Що їх відрізняло? Чи можна було їх уникнути?*

4. *Що входить до радянської модернізації?*
5. *Що було одним із наслідків індустріалізації?*
6. *Чому на початку 20-х років українські землі знову опинилися у складі різних держав? До яких наслідків це призвело?*
7. *Яку роль у розв'язанні Другої світової війни відіграв Мюнхенський пакт 1938 року і політика «умиротворення агресора»?*

Тести для самоконтролю:

1. Яке місто було столицею УСРР у 1920-ті рр.?
 - а) Київ
 - б) Харків
 - в) Катеринослав
 - г) Одеса
2. Назва, яку отримала радянська політика коренізації в Україні:
 - а) формалізм
 - б) радянізація
 - в) відродження
 - г) українізація
3. Яке висловлювання є правдивим?
 - а) НЕП сприяв швидкому відновленню сільського господарства після тривалого періоду бойових дій на території України
 - б) НЕП створив сприятливі передумови для колективізації сільського господарства
 - в) позитивні результати непу примусили більшовиків відмовитись від подальших комуністичних експериментів
 - г) у роки непу вдалося подолати таке явище, як безробіття
4. «Розстріляне відродження» — умовна назва:
 - а) покоління українських політичних діячів часів Української революції, знищених під час Великого терору 1930-х років.
 - б) групи українських «буржуазних спеціалістів», розстріляних у ході боротьби зі

«шкідництвом» у 1920–1930-х роках.

- в) літературно-мистецької генерації України 1920-1930-х років, репресованої сталінським режимом.
 - г) плеяди видатних українських учених, засуджених у 1930-х роках у справі «Спілки визволення України».
5. Коли відбулися події, що увійшли в історію під назвою «Татарбунарське повстання»?
- а) 1919 р. б) 1921 р. в) 1924 р. г) 1930 р.
6. Хто очолював перший автономний уряд Підкарпатської Русі (Карпатської України)?
- а) А. Волошин
 - б) А. Бродій
 - в) С. Фенцик
 - г) І. Росоха

Семінарське заняття № 8

Україна у Другій світовій війні та першому повоєнному десятилітті.

План

1. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок другої світової війни. Входження Західної України до складу УРСР.
2. Початок радянсько-німецької війни: нацистський окупаційний режим в Україні.
3. Проголошення української державності у Львові в 1941 р. та його наслідки. Політичний портрет С. Бандери.
3. Боротьба народу України проти німецько-нацистських загарбників (підпільні організації, ОУН-УПА).
4. Голокост: злочин проти людяності.
5. Звільнення України від німецьких окупантів. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом.
6. Масові репресії 1944 - початку 50-х років.

7. Діяльність УРСР на міжнародній арені після Другої світової війни.

Література [1,2,3,4,5,6,7,8,10,13,14,16,20]

Запитання для самоконтролю:

1. *Яку роль у розв'язанні Другої світової війни відіграв пакт Молотова – Ріббентропа?*
2. *Порівняйте геополітичне становище України після закінчення першої та другої світових війн.*
3. *Чому в повоєнне десятиріччя посилились політичні репресії в Україні?*
4. *Коли Україна стала співзасновницею ООН?*
5. *Скільки було українських фронтів під час Другої світової війни, назвіть їх?*
6. *Скільки існувало течій Руху Опору в Україні ?*
7. *Як оцінюються в історичній літературі комуністичний та націоналістичний Рух Опору?*

Тести для самоконтролю:

1. Позначте дату підписання радянсько-німецького договору, який вирішував долю Західної України:
 - а) 23 серпня 1939 р.
 - б) 1 вересня 1939 р.
 - в) 17 вересня 1939 р.
 - г) 22 вересня 1939 р.
2. Коли відбулася зазначена подія? Волею Українського Народу Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови покоління найкращих синів України.
 - а) 17 вересня 1939 р.
 - б) 22 жовтня 1939 р.
 - в) 22 червня 1941 р.

г) 30 червня 1941 р.

3. У районі яких міст відбулася найбільша танкова битва початкового періоду Великої Вітчизняної війни?

а) Луцьк — Рівне — Броди — Дубно

б) Вінниця — Житомир — Бердичів — Біла Церква

в) Львів — Перемишль — Чернівці — Дрогобич

г) Житомир — Бердичів — Київ — Біла Церква

4. Українська повстанська Армія (УПА) була створена у:

а) жовтні 1942 р.

б) жовтні 1943 р.

в) жовтні 1944 р.

г) жовтні 1945 р.

5. Україна вперше стала повновладним членом міжнародної співдружності — членом ООН у:

а) 1939 р. б) 1945 р. в) 1975 р. г) 1991 р.

Семінарське заняття № 9

Україна у 60-80-ті роки XX ст.

План

1. Соціально-економічні й політичні процеси в Україні в другій половині 50-х - першій половині 60-х років.
2. Україна в другій половині 60-х - середині 80-х років.
3. Дисидентський рух: течії, форми і методи боротьби.
4. "Перебудова" і Україна: причини, суть, наслідки.
5. Культура й духовність 60-80 р.р. XX ст.

Література [1,2,3,4,5,6,7,8,10,11]

Запитання для самоконтролю:

1. Які події зумовили ліквідацію ГУТАБ?
2. Десталінізація це..?
3. У чому полягала суперечливість економічних реформ 50-х - 60-х років XX ст.?
4. Яка риса характеризувала період застою?
5. У чому полягали особливості українського дисидентського руху 60-х - 70-х років XX ст.? Назвіть течії дисидентського руху?
6. Яка подія на вашу думку розпочала дисидентський шлях Василя Стуса?
7. Назвіть особливості перебудови в Україні?
8. Чи поняття «гласність» та «свобода слова» є тотожними?

Тести для самоконтролю:

1. Виникнення в Україні руху «шістдесятників» зумовлено:
 - а) лібералізацією суспільно-політичного та духовного життя.
 - б) збільшенням фінансування культури та народної творчості.
 - в) долученням до європейської та світової культурної спадщини.
 - г) поверненням в українську культуру забутих і репресованих імен.
2. Маніфестація проти арештів української інтелігенції, ініційована В. Стусом, відбулася в київському кінотеатрі «Україна» у:
 - а) 1959 р.
 - б) 1965 р.
 - в) 1972 р.
 - г) 1978 р.
3. Ознаки періоду «застою»:
 - а) відмова від реформування суспільно-політичного та економічного ладів
 - б) вивід радянських військ з Афганістану
 - в) масові розстріли політв'язнів
 - г) ліквідація відмінностей між рівнем життя партійної номенклатури та пересічних громадян
4. Декларацію «Про державний суверенітет України» було прийнято Верховною

Радою УРСР:

а) 1 червня 1990 р.

б) 16 липня 1990 р.

в) 3 серпня 1990 р.

г) 21 серпня 1919 р.

5. Державна незалежність України була законодавчо закріплена:

а) Декларацією «Про державний суверенітет України» (липень 1990 р.)

б) Актом проголошення незалежності України (серпень 1991 р.)

в) Конституцією України (червень 1996 р.)

г) Декларацією прав національностей України (листопад 1991 р.)

Семінарське заняття № 10

Розвиток незалежної України та творення нової України.

План

1. Становлення України як незалежної держави.
2. Конституція 1996 року.
3. Розвиток політичної ситуації в Україні на початку ХХІ ст.
4. Україна в системі сучасних міжнародних відносин: виклики і здобутки вітчизняної дипломатії.
5. Збройна агресія росії проти України.
6. Стан культури, освіти і науки в Україні на сучасному етапі.

Література [1,2,3,4,5,6,7,8,11,15]

Запитання для самоконтролю:

1. *Визначте роль студентської «Революції на граніті» у набутті Україною суверенітету?*
2. *Розкрийте сутність поняття "державне будівництво" і прокоментуйте його*

складові в Україні.

3. *Схарактеризуйте основні етапи конституційного процесу в Україні.*
4. *Що стало однією з причин Революції Гідності ?*
5. *Охарактеризуйте причини, основні тенденції, наслідки декомунізації.*
6. *Що таке збройна агресія?*
7. *Якими є перспективи інтеграції України до Європейського союзу?*
8. *Що сприятиме популяризації української культури серед молоді?*

Тести для самоконтролю:

1. Конституція незалежної України була прийнята:
 - а) 26 квітня 1986 р.
 - б) 28 червня 1996 р.
 - в) 16 липня 1990 р.
 - г) 1 грудня 1991 р.
2. Які країни в 1994 рр. надали гарантії безпеки України в обмін на ліквідацію ядерного потенціалу і приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї?
 - а) США і Росія
 - б) США, Росія, Велика Британія
 - в) США, Росія, Велика Британія. Китай
 - г) США, Росія, Велика Британія, Франція, Китай
3. Видатний український актор театру і кіно, повний кавалер орденів України «За заслуги», лауреат багатьох премій серед яких «Ніка», «Тріумф», «Золотий орел»:
 - а) Б. Ступка
 - б) В. Басов
 - в) О. Гончар
 - г) Б. Бенюк
4. Національна свідомість — це:
 - а) це сукупність соціальних, економічних, політичних, моральних, етичних, філософських, релігійних поглядів, норм поведінки, звичаїв і традицій, ціннісних

орієнтацій та ідеалів, в яких виявляються особливості життєдіяльності націй та етносієпсихологія масової поведінки

б) соціально-етнічна історія

в) психологія етнічних і масових явищ

г) це стійкі риси психіки людей, що склались на основі тривалого шляху історії розвитку народу.

5. Український менталітет — це:

а) суб'єктивний психічний досвід нації, зафіксований у відносно стійких властивостях, рисах, у національній психології, які обумовлені усім суспільноісторичним ходом становлення і розвитку нації та специфікою соціальнопсихологічного відображення об'єктивних умов її існування

б) це розділ мовознавства, що досліджує зв'язки між мовними та культурними явищами, тобто це напрям лінгвістичних досліджень, який вивчає мову у її відношенні до культури, взаємодію етнокультурних та етнопсихологічних чинників у функціонуванні та еволюції мови

в) результат відображення специфіки взаємодії українців із природними та геокліматичними умовами існування і співіснування, що склалися історично

г) це структурні елементи людської психіки, що знаходяться у колективному підсвідомому, яке є загальним для усього людства

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Основна

1. Бойко О. Д. Історія України: підручник / О.Бойко. - Київ : Академія, 2018. - 717 с.
2. Історія України: Документи. Матеріали: посібник / уклад. В. Ю. Король. – Київ : Академія, 2001. – 448 с.
3. Історія України. Комплексний довідник / уклад. В. В. Воропаєва та ін. - Харків : Весна, 2014. - 703 с.
4. Історія України: хрестоматія / упоряд. В. М. Литвин; відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Наукова думка, 2013. – 1056 с.
5. Лазарович М. В. Історія України : навч. посіб. / М. В. Лазарович. – 2-ге вид., випр. і доповн. – Київ : Знання, 2011. – 685 с.
6. Литвин В.М. Історія України : підручник / В. Литвин. - 6-те допов. вид. – К. : Наук. думка, 2011. – 838 с.
7. Петровський В.В. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі / В.В. Петровський, Л.О. Радченко, В.І. Семененко. – Харків : ВД«Школа», 2007. – 592 с.
8. Україна в ХХ столітті (1900-2000) : збірник документів і матеріалів: навч. посіб. / А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. Ю. Король та ін. – Київ : Вища школа, 2000. - 351 с.
9. Баран В.Д. Давні слов'яни / В.Д. Баран. – Київ: Альтернативи, 1998. – 336 с.

Допоміжна

10. Баран В.К. Україна в умовах системної кризи (1946-1980) / В.К. Баран, В.М.Даниленко . – Київ: Альтернативи, 1999. – 304 с.
11. Бойко О. Д. Нариси з новітньої історії України (1985-1991 рр.) : навч. посіб. / О. Д. Бойко. – Київ : Кондор, 2008. – 357 с.

12. Головченко В.І. Українське питання в роки Першої світової війни: монографія / В.І. Головченко, В.Ф. Солдатенко. – Київ : Парламентське вид-во, 2009. – 448 с.
13. Друга світова війна в історичній пам'яті України : за матер. Укр. ін-ту нац. пам'яті / Укр. ін-т нац. пам'яті ; [упоряд.: Л. Герасименко, Р. Пилявець]. – Київ; Ніжин, 2010. – 247 с.
14. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921-1939 рр.) / С.В.Кульчицький. – Київ: Альтернативи, 1999. – 336 с.
15. Литвин В. М. Україна на межі тисячоліть (1991-2000 рр.) / В. М. Литвин . – Київ : Альтернативи, 2000 . – 359 с.
16. Литвин В. М. Україна у війнах і революціях ХХ століття, 1914 - 1945 роки : закономірності національного державотворчого процесу / В. М. Литвин ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – Київ : Наук. думка, 2012. – 394 с.
17. Методичні вказівки до виконання індивідуальної роботи з дисципліни «Історія України та української культури» для студентів денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей; [Електронний ресурс] / уклад. В.М.Сурженко, І.О . Дмитрик. – Покровськ: ДонНТУ, 2020. – 52 с.
18. Методичні рекомендації для проведення семінарських занять та організації самостійної роботи з дисципліни «Соціологія культури» для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форми навчання [Електронний ресурс] / уклад. В.М. Сурженко. – Луцьк : ДонНТУ, 2022. – 25 с.
19. Моця О.П. Південна "Руська земля" / О.П. Моця. – Київ: Корвін пресс, 2007. – 264 с.
20. Овдієнко П. П. Історія України ХІХ початку ХХ ст. / П. П.Овдієнко, М.В.Потапенко. – Ніжин : НДУ, 2008. – 197 с.

Інформаційні ресурси

При викладанні навчальної дисципліни «Історія України та української культури» студенти можуть користуватися інформаційними ресурсами науково-

технічної бібліотеки університету і кафедри історії і права.

1. Бібліотека ім. В.Вернадського [Електронний ресурс] : сайт. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>. – Назва з екрана.
2. Інститут історії України [Електронний ресурс] : сайт. - Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?l=EHUs>. – Назва з екрана.
3. ЕІУ. Енциклопедія історії України [Електронний ресурс] : сайт. - Режим доступу : <http://surl.li/neko>. - Назва з екрана.
4. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України [Електронний ресурс] : сайт. - Режим доступу : <http://www.etnolog.org.ua>. - Назва з екрана.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до проведення семінарських занять

з дисципліни «Історія України та української культури»

для студентів усіх спеціальностей денної і заочної форм навчання

Укладач: В.М. Сурженко, І.О. Дмитрик

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

43003, м. Луцьк, вул. Потебні, 56.